

En kvindelig Straffefange.

Af Johan Grove.

Mangen Gang i de Aar, der ere forløbne, medens jeg har virket ved Danmarks eneste Straffeanstalt for Kvinder, er jeg under en Runde uvilkaarlig bleven staaende ved et eller andet højtliggende Vindue, fra hvilket jeg kunde se Cellefangerne foretage deres Gaardtur, hver i sin lille Gaard. Som de saadan blev betragtede i et Slags Fugleperspektiv, afslørede de tidt alene ved deres Maade at gaa paa deres Karakter, den, de ellers under Fangelivet helst vilde skjule eller besmykke. Den letfærdige, tyvagtige Hovedstadspige slentrede frem og tilbage, vuggende i Hofterne, som en skrigende Modsætning til Brandstiftersken, den gamle Bondeskone i næste Gaard, der stolprede pligtopfyldende afsted med Hænderne foldede over Maven, eller til den hævnjerrige Morderske, der i en anden af Gaardene ilede rundt og rundt som en Ulv i Bur. Vidt forskjellig fra dem alle var den Kvindefange, jeg her vil skrive lidt om. Jeg seer hende endnu for mig, som jeg saa hende under Gaardturen for 12—13 Aar siden, høj og slank, harmonisk i Gang og Bevægelser, løftende sit Ansigt mod den lille Stump blaa Himmel og mod de gyldengrønne Bladranker over Gaardens Halvtag med et ejendommeligt frejdigt, næsten lykkeligt Udtryk, der tydelig viste, at hun glædede sig over sin sparsomt tilmaalte Part af Sommerens Skønhed, og at hun vilde tage denne Glæde med op i sin Celle.

Hun var en Tjenestepige fra Fyen, i Slutningen af Tyverne og straffet for Barnemord. Barnets Fader var en gift Mand, og han og hun havde, efter at Forholdet havde faaet Følger, talt indbyrdes om begge at tage sig af Dage. Det blev ved Tanken og Talen; men da saa Fødselen kom, dræbte hun istedet det spæde Barn og fik sin Straf. Strax den første Gang, jeg besøgte Karen, som jeg vil kalde hende, i Cellen, fik jeg et sympathetisk Indtryk af hende, og det varede ikke længe, inden Talen mellem os bevægede sig en hel Del udenfor de stereotype Bemærkninger, der ellers ved saa mange Cellebesøg blive den eneste Tilflugt. Hun var udmærket flink ved sit Arbejde og besad en sjelden Evne til at kunne fange Lyssiderne ved Fængselslivets Tilskikkelser, som, da hun engang betroede mig, hvor prægtigt det var, at hun var kommen til paa Strikkemaskinen at strikke nogle lange Strømper af sort Garn, for det gik saa fort, syntes hun. Hun var intelligent og lærelysten, havde vistnok ogsaa, om jeg mindes ret, faaet lidt Højskoleuddannelse, og det var hende bl. a. en Kilde til megen Fornøjelse, at Fængslets Lærerinde gav hende Undervisning i Engelsk. Vore Samtaler gled meget hurtig ind i, hvad jeg maaske kan betegne som det populært-videnskabelige Leje. Af mine Optegnelser fra Cellebesøg paa den Tid seer jeg, at vi engang har drøftet Emnerne »Sydhavsøerne. Mexiko. Det forsvundne Atlantis. Fiske- og Svaneøgler. Mammuth m. m.«, en anden Gang Seværdighederne i Paris, ved et tredie Besøg »Basel. Frankfurt am Main. Heidelberg« og derpaa ved et mærkeligt Spring, formodentlig foranlediget ved de geografiske Kort i hendes Celle, »Jerusalem og Jødemuren. Lissabon og Jordskjælv etc.«. Jeg indledede stundom vor Samtale med Spørgsmaalet »Hvor skal vi saa rejse hen idag, Karen?« og mindes det straalende Udtryk i hendes Øjne, naar hun svarede; »Ja, hvorhen idag?« medens hun skyndte sig at rydde sit Arbejdsbord for at give Plads for det Landkort, der mulig skulde bruges som Springbrædt for Samtalen. Engang var det København, vi talte om, den store

By, hvor hun nu sad fængslet uden at kende andet til den, end hvad Læreren i Landsbyskolen og Folk derhjemme havde fortalt, eller hvad hun havde seet af Billeder. Og hun fulgte fra sin Celle godt med overfor de Fænomener, af hvilke Lyden trængte ind til hende, f. Ex. Brandallarmen med Sprøjternes vilde Jagt, Klokkeklemten, Tudehorn osv. Alt vilde hun have Forklaring paa og tænke over, og det var mig en Fornøjelse at følge hendes Udvikling under Fangelivet. Hun var tilsyneladende et noget let Stemningsmenneske, men i Virkeligheden meget religiøs og trofast af Karakter. Efter at hun havde faaet den Overbevisning, at Gud havde modtaget hendes Anger og tilgivet hende, kom den oprindelige Solskinsnatur hos hende atter til fri Udfoldelse, hvad der fik en for Fængselspræsten vikarierende yngre Præst til at dømme hende som overfladisk. At han tog saare fejl heri, skulde hendes Liv efter Løsladelsen til hendes Død fuldtud godtgøre.

Allersmukkeste gav hendes Følelsesliv og hendes naturlige Begavelse sig dog Udtryk i de Breve, hun skrev hjem under Fængselsopholdet, og som stod langt over, hvad man ellers er vant til at se fra Fanger af hendes Stand. Jeg gjorde dengang, i min Glæde over dem, Uddrag af flere af disse Breve og vil nu lade dem tale for sig selv. Baade Karen og de, til hvem Brevene vare stiledede, ere døde for flere Aar siden, saa en Offentliggørelse af disse Uddrag næppe kan krænke Nogen. I Gengivelsen er Karens egen Retskrivning og Tegnsætning nøje fulgt. Brevene hidsættes i den Rækkefølge, hvori de blev til under hendes toaarige Straffetid, det første Brev skrevet omtrent midt i Straffetiden, det sidste Brev umiddelbart inden Løsladelsen.

1.

»Alle mine kjære i Hjemmet! Det var altsaa seks Uger til der nu forsvandt for aldrig mere at komme igen, og jeg skal atter skrive et lille Brev hjem til Eder. Denne Gang har jeg ikke gemt det hele til i Dag, men jeg har skreven

lidt til Eder hver Søndag som jeg saa skriver ned her i Brevet i Dag jeg kan ikke huske alt paa en Gang. Pintsemorgen skriver jeg dette for at I kan se hvor mine Tanker har været og at jeg har sendt Eder en stille Pintsehilsen. Nu er Kl. 6, og jeg har allerede gaaet min Morgentur i Gaarden $\frac{1}{2}$ Time; om lidt skal jeg i Kirke og saa for Resten tilbringe den lange Dag i Cellen. Idag regner det, og Luften er tyk og graa, saa er Længslen hos mig, efter at komme ud, ikke saa stor som den vilde være paa en lys og varm Sommerdag, men der er længe til Aften saa baade Længsel og Solskin kan magelig naa at indfinde sig. Da det var Vinter ønskede jeg: bare det var Sommer, for saa troede jeg at alt med Somren vilde blive godt, dog nej, det blev det alligevel ikke, og nu ønsker jeg: bare det snart vil blive Vinter igen, for paa den Aarstid, naar Fuglen ikke synger og flyver glad og frit omkring, og Solen ikke skinner, og Himlen ikke er klar og lyseblaa; men naar det regner og sner, og Stormen tuder og huler her omkring Hjørnet hvor jeg har min ensomme Bøllig, da tror jeg nok at Fængslets Luft er lettest at indaande. — Søndag d. 31te Maj. Nu er det igen Søndag, den ene Dag glider hen efter den anden og snart kan Tiden komme da jeg igen faar Lov at leve som andre Mennesker derude i Verden. Det er nu lige i Middagsstunden og alt er stille og tyst omkring mig, men i Hjærtet er der Længsel og Savn efter Frihed og efter alle Eder som jeg har saa kjær. Jeg tænker mig nu hjemme, og jeg ser de smaa kjære Stuer hele det gamle kjære Hjem, Marken, Køerne, Hø og Korn, Aaen med Baaen ved den gamle Pil, Søen og den yndige Have, hvor jeg kender hver Busk og hvert Træ, og jeg tænker og ved mig selv som Barnet i det kære kære Hjem, skønt sorgfuld og ulykkelig og indespærret fra alt — det er min egen Skyld altsammen — nu ser jeg kun for mine Øjne fire graa Vægge og et lille Stykke oppe paa den blaa Himmel. Jeg har været i Kirke i Formiddags og været glad og lykkelig i den Tid, har følt mig som et kært Barn der har Lov at svinge sine Tanker højt over alt det lave og tryk-

ende, naar jeg er der har jeg det altid godt, ja, i den lille Kirke her har jeg først rigtig lukket mit Øre op for Guds Ord saadan at det kan trænge ind til Hjærtet med Trøst og Glæde. Før syntes jeg ikke det var noget saadan, ellers havde jeg vel ikke været saa ligegyldig for det, men nu, nu synes jeg det er alt, det var først da Livets Skyggeside kom mig imøde og standsede Farten paa den brede Vej, da først har jeg mærket hvad det er, at det er det eneste der kan hjælpe mig op igen, for dertil gør alt det Arbejde jeg nu skal udrette vist ingen Gavn naar jeg ikke selv vilde bede om Forladelse for al min Synd; denne Straf den er kun for Mennesker og saa endda kan det maaske blive svært nok at være iblandt dem naar jeg igen kommer ud . . . Søndag den 7de Juni. Nu er jeg træt for idag og har ikke Lyst til andet end at dvæle ved Tanken om mit Hjem og mine kjære, jeg er træt af at hække og at læse og nu vil jeg skrive lidt til Eder . . . Jeg har været saa ked over at jeg saa tidt i mine Breve har klaget og været tungsindig for jeg kan tænke at jeg derved har gjort mine kære ælskede Forældres Sorg endnu sværere at bære, men en anden Gang skal jeg nok lade være og se at finde mig tilfreds saa godt som mulig, og kære gode Far og Mor jeg vil nu altid naar jeg igen maa slippe løs leve for at glæde Eder og gøre alt det gode jeg kan og aldrig med min bedste Vilje gøre Eder imod, jeg har været ulydig nok, jeg maa ogsaa dybt angre det og det gør mig tidt meget ondt. Det er ikke mit Arbejde ikke heller Tvangen, Fængslet, Ensomheden den afskyelige Dragt den ensformige Kost, der piner Hjærtet mest men det er Sorgen over mit tidligere Levnet . . . Det var altsaa min vanvittige Kærlighed der var Skyld i at jeg skulle komme her, at jeg dog ikke noget før kunde indse at det var galt, havde jeg ikke kommen her var jeg maaske lige blind endnu saa det var vel nødvendig — Men nu saadan Ulykke tør jeg da aldrig tro at den kunde have været forhindret af den Gud og Fader som er almægtig? Her staar min Tanke stille for det kunde dog heller ikke være hans Vilje, jeg forstaar ikke

hvor jeg kunde være saadan jeg ved slet ikke hvad jeg har tænkt jeg kender mig ikke selv fra den Tid, jeg ved kun at jeg har været højest ulykkelig, jeg ved at jeg har syndet haardt saa haardt vel som et Menneske kan synde men jeg ved ogsaa at jeg fortryder det haardt, saameget som vel nogen kan, og saa ved jeg ogsaa at der er Naade at finde selv for den største Synderinde . . . Søndag d. 14de Juni. Nu er vi atter begyndt paa en ny Uge den sidste er gaaet godt for mig jeg har været i godt Humør omtrent hele Tiden, jeg tænker hver Søndag: nu skal du se hvor længe du kan være i godt Humør i denne Uge, engang kan det vare længe og en anden kun kort det er saa forskelligt men forresten synes jeg dog jeg er meget taalmodig naar jeg ret tænker paa hvor stor og køn Jorden er, især i denne Tid, og jeg saa tænker paa den lille Celle og Gaard som jeg maa nøjes med, og der er dog saamange der gerne vil hjælpe mig ud herfra igen men det kan ikke nytte naar de der har den største Magt ikke vil saa maa jeg kønt blive hvor jeg er. Her har jeg først rigtig set paa Livet fra den alvorlige Side og levet et stille og roligt Liv ikke hørt eller set noget slet og ikke heller selv gjort noget, mine Tanker har vel ikke altid været som de helst burde men de bliver de aldrig, gid jeg altid kunde tænke paa det gode der er ved Straffen i Steden for det som trykker for her er dog ogsaa meget godt selv om jeg ikke danser paa Roser og det tidt kan være haardt nok saa vil jeg dog naar jeg kommer ud alligevel se tilbage paa denne Tid som en lærerig og god Tid, den har ogsaa bragt mange velsignelsesrige Øjeblikke med som ikke maa glemmes. Jeg har haft god Tid til at tænke paa Fortiden som aldrig kommer igen, men ogsaa paa Fremtiden som ingen ved hvad bringer og med Haab og Tro til Forsynets Alkærlighed og med Bøn for Eder og mig om at vi taalelig maa bære hvad der møder os vil jeg saa frejdig gaa Tiden imøde i Jesu Navn. Søndag d. 21de Juni. Tak for Brevet fra A. skønt det ikke bragte de glædeligste Efterretninger . . . nu bliver jeg ikke glad førend jeg ved at alt er godt hjemme . . .

Naar jeg sidder her ved mit Arbejde husker jeg alle de k nne Sange, Salmer og Fædrelandssange jeg kan udenad og gjentager dem stille for mig selv, derved gaar Tiden saa godt og jeg har da ingen unyttige Bekymringer i den Tid men glæder mig saa stille. Der kan være Tider hvor jeg finder Ensomheden meget god men der er ogsaa Tider hvor jeg finder den i høj Grad sejjpinende . . . Se nu et langt Brev jeg har skreven denne Gang det er ikke Nyheder men det er lidt af mine Tanker og Følelser jeg her sender Eder jeg har ikke andet men det vil I vist ogsaa blive glad ved, det er det eneste Livstegn fra mig . . . (Havde jeg bare haft et Ark Papir til) . . .»

Brevet blev renskrevet fra hendes Tavle Søndagen efter paa to Ark Papir, helt fyldte. Ogsaa i Marginen var der skrevet Smaabem rkninger, f. Ex.: »Det er saa morsomt at jeg har Landkort, saa kan jeg da derpaa rejse lidt omkring, jeg har et pænt over Europa og et over Danmark som hænger paa Væggen, saa har jeg et lille Verdenskort og et over Palæstina og de Lande som der bliver talt om i Bibelen. Jeg har siden jeg skrev sidst ikke oplevet noget nyt og her er ikke en Forandring sket hverken med mit Arbejde eller noget — jo de er her dog alligevel for vi synger nu Fædrelandssange i Kirken naar her er Sang velse, det er jeg glad over«. I det næste Brev udtrykker hun atter sin Glæde over den nylig indførte Sangundervisning, der forøvrigt senere blev henlagt til Skolelokalet.

2.

». . . hver Tirsdag fra 10¹/₂ til Middag til Sang i Kirken ikke Salmer som f r, men for at glæde os lidt har Inspekt ren anskaffet Fædrelandssange og Folkesange der er ogsaa andre smaa k nne Sange som jeg ikke kendte men har nu lært dem. Organisten synger med os og spiller, Tirsdag i næste Uge skal vi igen og jeg synes det er saa oplivende og morsomt, alle hvem der er udenfor kan maaske tænke at vi har det trist og ensformigt men de kan ikke forst a

det og derfor kan de vel heller ikke forstaa at saa lidt kan glæde saameget, men det kan det, og saa tillige Tanken om at der dog er nogen som har en Smule tilovers for os og gjerne vil glæde os lidt naar de kan, det er ogsaa godt at tænke paa . . . I skulle vide hvor jeg længes efter at komme ud nu i denne Tid nu det er Høst og alle Mennesker paa Landet har saa travlt og er saa glade, jeg kan end ikke holde ud at tænke tilbage paa den Tid med samt det bedste jeg den Gang har oplevet uden nu at komme til at græde, jeg som har hjemme og er opvokset paa Landet hvor alt er saa smukt og saa stille, herinde er en Spektakkel saa jeg er til Tider ved at blive døv, jeg tror ikke der er et Minut paa Dagen uden at Vognene rumler forbi herude, og det er lige saa afskyelig for mig at høre endnu som det var den første dag jeg kom, og det er en grusom Kval for mig især naar jeg er i daarlig Humør . . . jeg tror nok at jeg har tabt meget ved at være herinde for jeg er altid saa underlig træt; jeg har heller ikke rigtig Lyst til noget; dog Lysten kommer nok med Friheden og I maa nu ikke tro at jeg er bleven doven det er langt fra, jeg har maaske aldrig før været saa flittig som i den Tid jeg har været her, og det har altid været min Lyst at lave mit Arbejde saa godt og pænt og hurtigt at ingen maatte være bedre end mig, hvorvidt det er naaet skal jeg ikke sige, jeg troer ikke det er saadan, men saa har jeg da haft Viljen, der er dog heller aldrig bleven klaget over noget . . . Jeg har lært to smaa kønne Sange den ene om: »Det gamle Træ« og om »Landlige Ro« begge af H. C. Andersen, og naar jeg synger dem tænker jeg aldrig paa hvor jeg er men drømmer mig midt i det han skriver om, ogsaa ved at synge de andre livlige Sange kan jeg føle mig saa løftet og saa let; I ved jo nok selv hvilken Magt Sangen har den har altid staaet meget højt i vort det gamle Hjem . . . Her er et Dueslag ude paa en af Bygningerne og jeg har stadig Besøg af Duerne udenfor mit Vindue og hver Morgen naar jeg staar op sidder de lige ud for mit Vindue paa et andet Tag og glæder sig ved Morgensolen dog vist

uden at ane at her indenfor er en som glæder sig ved at se paa dem. Igaar Aftes var der en hel Sværm Myg udenfor, som jeg glædte mig over, nu kommer de nok hver Aften; og senere naar det bliver rigtig mørkt saa har jeg Stjernerne at glæde mig til. I Skolen gaar det godt imorgen skal vi skrive i Mandags læste Frøkenen »Kærlighed uden Strømper« for os imorgen har jeg noget nyt ivente. I kan da se at alt herinde ikke er haardt og kedeligt men at her ogsaa er noget der kan glæde. Arbejdet synes jeg er strænge nok, men det er bare fordi Dagen er saa grusom lang . . . I kan tro jeg har døjet meget i den forfærdelige Hede det har været og tidt ønsket mig hjemme under Lindetræerne hos eder ved et Krus gammelt Øl.«

Karens levende Naturfølelse gav sig ogsaa Udtryk, da der i Begyndelsen af September samme Aar var Tale om at flytte hende over i en anden Celleafdeling. Hun udbrød da til mig: »Aa, saa kan jeg maaske faa Maanen at se! Iaftes saae jeg for første Gang i lang Tid Carlsvognen!«

Betydningsfulde Vidnesbyrd om hendes moralske Udvikling under Fangelivet forekomme mig de følgende Breve at være.

3.

»Jeg har glædet mig saameget til at skulle skrive til Eder i Dag, det er ogsaa godt for mig at tænke paa, at der dog er nogen derude i Verden, som længes efter mig og sender mig mangen venlig Tanke, og at jeg er bunden til Eder med mange og stærke Baand, for dersom jeg ikke havde Længslen efter og Tanken om Eder saa tror jeg aldrig jeg kunde blive rigtig bedrøvet og heller aldrig rigtig glad, men nu kan jeg begge Dele. Nu tænker I vel om jeg ogsaa kan være rigtig glad, ja det kan jeg, der er virkelig Tider hvor jeg synes at Livet er velsignet, hvor jeg synes at nu er alt godt for mig og nu er jeg lykkelig, selv om jeg dog sidder i den dybeste Elendighed, men det er nu altid først naar jeg har været rigtig bedrøvet og nedslaaet at saadanne lyse Timer kommer. Tænk nu har jeg været her 16 Md.

hvilken lang Tid, men den er dog gaaet rigtig godt for mig, maatte den sidste nu gaa ligesaa godt som den første gik, og det haaber jeg den nok gør Det var først da jeg kom her ind i Stilheden at Samvittigheden vaagnede . . . Det er rigtig naar Præsten siger at vi lever herinde som i en lille Verden for os selv; det er en stille Verden med alle de Kvinder fra hele Landet som er de værste, og iblandt dem hører jeg nu hjemme. Ja, det er en sørgelig og ydmygende Tanke og dog hæver den sig altid saa højt, højt op til Himlen, til ham som er kommen for at frelse det fortabte, og meget oftere der end ud til Verdens Glæder. Vi hører saameget godt herinde, alt er godt, der blander sig ingen daarlig Tale imellem, men det er ogsaa den gode Omgang der gør det bedste Indtryk og virker mest til det bedre, de hjærteligste og kærligste Ord saarer altid mest i Øjeblikket, men siden efter glæder de dobbelt saameget . . . Ja det er ogsaa forunderlig, hvor mange sidder vi nu ikke her hver for sig, ikke en ser den anden, men i Kirken samles vi alle hver Søndag, synger sammen og glæder os sammen over Ordet, siden gaar hver til sit og hver har vel sine som jeg har mine derude i Verden at længes efter; og alle mine kære derhjemme naar I beder for mig og tænker paa mig, tænk saa paa alle de andre som lider sammen med mig og bed ogsaa for dem, maaske de ikke alle er savnet saameget som jeg men derfor kan de være lige saa bedrøvede, og engang i Tiden bliver vi alle som Søskende . . . Saa farvel lille Brev drag du hjem til mine kære med mine Tanker og Længsler. Levvel allesammen.«

4.

». . . Men tænk saa ogsaa hvilken dejlig Søndag Morgen for hvem der er rigtig Sjælesyg, for hvem der rigtig trænger, og det gør jeg, saa at kunne gaa op i Kirken og synge saa mange kønne Salmer til Orgelets Toner og høre Vorherres kærlige Ord til os. Ja det er lykkelige Timer for mig men det er ogsaa fordi at det nu er bleven en Hjertesag for mig at jeg ser paa det som det største og bedste i Livet og at jeg ikke

betrakter det som en behagelig Tidsfordriv, for dersom jeg gjorde det saa vilde vist baade Sang og Tale være forbi med det samme naar jeg gaar ned ad Trapperne, men nu kan jeg tage det med mig hjem og trøste mig med det under de ensomme Timer da jeg intet andet har . . . Alle dem som er over mig, er meget flinke og venlige imod mig, taler godt til mig og ere meget milde, som I jo nok kan tænke maa gøre mig godt naar jeg er saa ene skilt fra alle dem jeg ellers har kær; jeg har jo ogsaa et Hjærte hvori der bor Længsel efter et godt Ord, et Smil og en lille Opmuntring fra mine Medmenneskers Side; I kan maaske tænke Eder at det maa være trist at kunde gaa en hel Dag uden at nogen siger et Ord til en, men saadan er det heldigvis ogsaa kun meget sjælden, dog kan det ske at jeg ikke oplukker min Mund mer end til Godmorgen, Tak og Godnat men saadan er det nu en Gang at være i Fængsel. I denne Tid er jeg ellers ikke glad for jeg har intet at læse i, andet end mine Skolebøger; alt er saa tomt jeg har ikke noget rigtig at sidde og tænke paa naar jeg sidder ved mit Arbejde og ikke noget at glæde mig til i min Fritid; det er paa Grund af at alle Bøgerne skal ordnes og saadan noget . . . I Dag*) har jeg for første Gang i denne Vinter Ild i Kakkellovnen og her er varmt og godt herinde hos mig; udenfor tuder Stormen og det er meget koldt, ret et Vejr jeg synes godt om. Ja, nu er altsaa den Vinter nær som jeg har længes saameget efter; hele Tiden herinde har for Resten været som en lang Vinter for mig. Jeg har ikke set Skoven i sin fulde Pragt; to Gange er den sprunget ud og falmet igen; ligeledes to Gange Høst, og fremdeles, to Gange har Blomsterne dækket Haver og Enge og alt derude har været kønt det eneste jeg maatte tage Del i var nok det mindst behagelige nemlig den forfærdelige Hede. Nu er det Vinter for alle som det er for mig og den Sommer som kommer haaber jeg dog at faa at se og glæde mig ved. — Om Morgenen i disse Dage kan jeg se Maanen der langt ude

*) Brevet var delt efter Datoer, ligesom det første Brev.

i Nordvest i hele sin fulde Skønhed og jeg sender da en Morgenhilsen med hjem til Eder alle mine kære; jeg har aldrig før lagt Mærke til den om Morgenens skønt jeg dog saa tidt har ønsket at kunde se den for jeg synes det er saa morsomt at der er et bestemt Punkt hvor baade I og jeg kan se paa en Gang; det er næsten som en lille Forbindelse mellem os . . . I Skolen gaar det godt og det er for en stor Del Undervisningen der holder Humøret saa godt oppe, og saa mine Besøg ikke at forglemme . . . Dersom alle mine Breve er ens vil I nok have mig undskyldt for jeg kan ikke huske hvad jeg har skreven før. . . . Kære Moder du maa ikke gaa og ængste dig for at jeg skal fryse, sulte og saadan andre Plager for det gør jeg slet ikke. Fængslet er slet ikke saadan, vi bliver behandlet paa bedste Maade baade med det ene og det andet . . . Tro kun altid at jeg har det godt.«

5.

»Nu er det saa underlig, for nu er der alligevel ikke saa lang Tid inden jeg maa komme hjem til Eder igen; jeg kan ikke rigtig tænke mig at skulle færdes omkring derude i Livet igen, nu da jeg har siddet her saa længe og levet mig ind i mig selv; det er, som om jeg nu skal til at begynde helt for fra, som om hele mit foregaaende Liv intet duede, og vel var der meget som ikke burde have været, men der var dog ogsaa lidt godt ellers vilde der aldrig nogen Menesker have kommen til at holde af mig, som der nu er, jeg føler jo dog tidt at jeg har Venner derude som jeg kan ty til naar jeg først har min fri Villie og kan gaa hvorhen jeg vil. Nu da Friheden snart nærmer sig falder Tiden mig tidt saa lang som om de faa Maaneder aldrig skulle faa Ende, og om Aftenen naar Dagen er forbi og den haarde Dagsgærning endt, synes jeg kun det er for at hvile en lille Stund og saa atter tage fat igen næste Morgen; men tilsidst førend jeg lægger mig til at sove maa jeg dog alligevel spørge mig selv hvorfor jeg nu kunde være saa utaalmodig, nu er Dagen

jo dog gaaet godt for mig, og jeg er kommen lidt nærmere Maalet for min Længsel . . . Før jeg kom her, har jeg ellers tænkt mig at ved at være i Fængsel maatte man blive meget indskrænket, men det er nu slet ikke saadan, tvært imod, saa synes jeg nu at jeg er bleven saa klog i den Tid jeg har tilbragt herinde, vel har jeg ikke lært eller er gaaet frem i Madlavning og anden huslig Gærning, men der er jo ogsaa meget andet som hører med for at kunde leve rigtig og gøre Gavn og glæde sine kære og sine Medmennesker. Men nu maa I da ikke tro at jeg derfor gjerne vil være her, og er glad for at være kommen her, for det er rigtignok langt fra . . . men det Sind som jeg har nu, og det Syn hvormed jeg er kommen til at se paa Livet, vilde jeg dog ogsaa nødig undvære . . . hvor har jeg ikke nu faaet Øjnene op for meget godt og stort her i Verden, hvor slem den end ogsaa kan være, og nu synes jeg rigtig at kunne forstaa hvad jeg læser og hører og synes at alt har en saadan stor Betydning for mig. Der er ogsaa saa meget godt som dukker frem fra mit kære Hjem Fader og Moder var altid saa gode imod os og saa tilfredse og glade; jeg tænker saa tidt paa naar jeg saa Eder staa nede bag Lysthuset og se ud over Søen, og der er særlig en Aftenstund der staar saa lyslevende for mig, det er som kunde jeg se Himlen spejle sig i Søen og høre hvad Fader sagde til Moder, og det kan gøre mig saa godt naar jeg tænker paa at det kære lille Hjem staar aabent for mig endnu.«

6.

». . . Jeg er rask, glad og har det godt, men stille og ensformigt som sædvanlig. — Jeg kan nok mærke at For-aaret begynder at nærme sig nu, Fuglene synger og kvidrer lige uden for mit Vindue, og jeg sidder her og lytter til dem den hele lange Dag og tænker paa hvor godt det skal blive naar jeg til Sommer faar Lov til at høre dem endnu bedre i en Have eller Skov der hjemme omkring hvor jeg maa være sammen med Eder jeg har saa kær og længes saa meget efter

og som jeg rigtig kan tale med . . . sørg ikke fordi jeg er her og har været her saa længe, for jeg har haft godt af det, det har været haardt mange Gange, men det har til Gengæld ogsaa været velsignet mange Gange. Nu ved jeg hvad jeg er, og jeg føler det rigtig, men jeg føler tillige at: Jeg har hjemme

der hvor Sang og Glæde bor.«

Jeg angrrer haardt al min Synd, a l t, det er ikke alene den enkelte Synd som Verden dømte mig for . . . hvordan det kunde gaa saadan det kan jeg ikke sige mig selv, jeg har ikke været mig selv i mange Aar . . . jeg har ikke en eneste Gang længes efter en eneste af de gamle Fornøjelser som før var mig saa kære og som mangan god Gang har samlet mig med Venner og Veninder rundt omkring; der er kun en, og det er Grunlovsfesten, hvor svært har det ikke været for mig naar jeg de to sidste Somre den 5te Juni hørte Musikken her udenfor og den glade Menneskemasse gaa her forbi, det gjorde mig ondt, den Fest som jeg altid har sat saa højt, ikke da at kunde glæde mig med de glade . . . saadan en er det, en Smule over det almindelige og jeg bliver enten som løftet til Himlen eller og som sønderknust. — I denne Tid har jeg en udmærket Bog at læse, en som rigtig kan gøre mig glad, der er vist Ingen af Jer der kender den, den: »David Copperfield« og er af C. Dickens . . . Nu har jeg igen skreven et langt Brev, jeg ved saamænd ikke hvad jeg faar at skrive om, da jeg ikke oplever det allermindste nyt, men det gaar alligevel saa let naar jeg først får Pennen i Haanden . . . Fortæl mig nu en Gang om I er glade ved mine Breve som de er, I maa ikke sige jeg er letsindig, for det er jeg ikke mere, I maa heller ikke sige jeg er tungsindig for det er jeg ikke. Jeg er til Tider glad og til Tider bedrøvet men jeg er ellers den samme, den selvsamme Karen fra gamle Dage, før jeg kendte en vis Person.«

7.

»Det er nu næstsidste Gang jeg skriver hjem førend I skal se mig igen og jeg eder, men gid dog det første Møde havde været overstaaet og alt igen kunde gaa i sin gamle Orden der hjemme, for det er vel nok saa underlig for eder, som det er for mig, nu efter en saa lang Adskillelse atter at skulle forenes. O, men I kan ikke tænke hvor jeg er glad, nu da Tiden alligevel er saa nær; det har dog ogsaa været to meget tunge Aar, men det har altid været Tanken om eder der lyste for mig og indgød mig nyt Mod naar jeg var nedslaaet; det er ogsaa Tanken om eder som nu gør mig saa glad ved at komme ud i Verden igen, for hvis I ikke var der saa ved jeg ikke om jeg vilde være saa ked af dette Liv, maaske, og maaske ikke. — Nu har jeg siddet her og levet en stor Del af min Barndom om igen, og I kan tro der er dukket meget godt frem for mig fra den gode, gamle Tid, og jeg kan ikke forstaa naar jeg dog har hørt og set saa meget godt hos Far og Mor og jeg ikke tror at mit eget Hjærte er ondt, at det saa alligevel kunde gaa mig saa ulykkeligt i Livet og jeg skulde bringe saa megen Sorg over mine kære; men nu maa jeg tidt nok lide for det, det er ikke den Straf Mennesker gav mig, men det er mine egne Bebrejdelser der dømmer og straffer mig haardest . . . Nu naar Foraaret kommer saa begynder det at blive mere trist herinde, og saa kan jeg ikke lade være med at tænke paa de Stakler som skal være her mange mange Aar og som maaske ogsaa har nogen derude som længes efter dem, og jeg tror at naar jeg kommer ud og maaske bliver glad og lykkelig saa kan jeg aldrig lade være med at tænke paa dem der en Gang var mine Lidelsesfæller, skønt jeg nu ingen af dem har set eller kendt saa kan jeg dog godt forstaa hvor forfærdeligt det maa være ikke at kunne se en Ende paa Tiden, men kun at skulle vedblive med den tungeste Lod som gives.«

I denne Forbindelse kan ogsaa anføres et Brudstykke af et Brev til hendes tidligere Husbond. Hun fik ikke sjelden Breve fra dennes Hustru, hendes gamle Madmoder;

men de faldt temmelig langt udenfor Indholdet af Fangens egne, idet de mest handlede om Selskaber i Brevskriverindens Kreds, om Retterne ved disse, om hvilke Kjoler, de kvindelige Gjæster havde paa, og lignende. Til Husbonden skrev Karen følgende kort før Løsladelsen.

8.

» . . . kommer jeg til at tænke paa hvad Borgmesteren i X. sagde til mig, at han syntes jeg skulde rejse bort fra Danmark. Den Tanke synes jeg nu ikke jeg kan blive fortrolig med, i det mindste ikke her; alt hvad jeg har kært er jo her hjemme . . . jeg synes ikke han burde være saa haard, men maaske han mente det godt. Her er der nu ingen der har talt til mig paa den Maade, men jeg synes tvært imod hver Gang at nogen har været oppe hos mig saa faar jeg mere Livsmod og kommer til at se bedre paa alting . . . Jeg vil altid komme til at se tilbage paa en Tid i mit Liv med Sorg, men det bliver ikke den Tid som jeg har tilbragt herinde, for den tror jeg nok at jeg har brugt nyttigt og godt, jeg har læst og hørt saameget godt, og jeg har tænkt, arbejdet, grædt og glædet mig saa meget at det har været et meget virksomt Liv jeg har ført her i det skjulte . . . Jeg ved ikke om det er mig selv der er bleven helt forandret, eller hvordan, men jeg synes at jeg ser alt i et helt andet Lys, alle Mennesker hvem der kommer til mig synes jeg er saa flinke og taler saa godt til mig, jeg er ogsaa bleven meget mere taalmodig end jeg før var, saa jeg tror nok at jeg har høstet gode Frugter af Straffen . . . jeg har nu megen god Læsning, og det er bleven ordnet saa godt saa at vi har faaet Katalog og kan selv vælge Bøger hvilke vi vil, men der er nogen som har hjulpen mig med at finde nogen rigtig gode. — Ellers har jeg jo som sædvanlig intet at fortælle, jeg sidder her i min lille Celle og ser ud paa den blaa Himmel og hører paa Fuglenes Kvidren derude paa Tagene.«

Endelig lød det sidste Brev fra Fængslet i sin forstaaelige Jubel saaledes:

9.

»Alle mine kære der hjemme! Endelig er vi naaet Maj Maaned, og jeg kan skrive mit sidste Brev hjem førend jeg selv kommer. Mon I kan tænke hvor jeg glæder mig nu til at skulle ud igen og se den danske Sommer, ud til Frihed og ud fra min ensomme lille Celle i den store kønne Verden? Nej, det kan I vist ikke, for det er der ingen som kan, uden dem, som har mærket hvad Fangenskab er, og det er godt det samme, ellers maaske Sorgerne undertiden kunde blive vel tunge for dem som dog ikke har forset sig Men det var underlig . . at det var her jeg skulde faa Øjet op for hvad der er saa stort, smukt og rigt her i Livet, og at jeg først skulde blive saa ulykkelig . . . jeg maa undertiden sige til mig selv, at dette Liv jeg nu fører, er i Skyggen at bo og dog være glad, og det er næsten som om det gamle glade Barnesind daler ned over mig og jeg har Fred og er lykkelig tænkt nu alligevel at den lange Tid er omme, og I er der alle endnu, ingen savnes derhjemme, og vi kan rigtig sidde nede i Haven og tale sammen . . . jeg maa erkende hvad jeg et Sted har læst, at intet Livets Bæger er helt Malurt, nej her var meget godt og lyst inden for de tykke skumle Mure, ellers havde jeg ikke faaet saa gode Tanker som jeg nu tror at have. — . . . Saa har jeg da nu siddet her og skreven mit sidste Brev, og jeg vil tidt naar jeg kommer ud tænke tilbage paa hvormange ensomme Timer jeg levede her og paa alt som fæstede Rod i mit Hjærte herinde Gid jeg kunde sige alt, hvad jeg føler for eder i denne Dag«

En af de sidste Gange, jeg besøgte Karen i Cellen, fortalte hun, der ikke saa gerne vilde tilbage i sin gamle Plads, uagtet Herskabet tilbød hende dette og havde taget Ophold i en anden By, hvor Karens Fortid ikke var kendt, at hun havde udtænkt, at hun bedst kunde sone den store Brøde at have berøvet sit Barn Livet, hvis hun kunde blive Sygeplejerske og hjælpe Syge og Lidende saa godt, hun formaede. Jeg svarede hende derpaa, at det vilde blive vanskeligt at hjælpe hende til Virkeliggørelsen af en saadan

Plan. Hvis hun imidlertid fastholdt Tanken, efter at hun var kommen hjem, og ikke kunde faae Andres Bistand, maatte hun skrive til mig. Jeg skulde saa gøre mit Bedste.

Karen blev løsladt og tog hjem. Jeg kan tænke mig, at den Dag, hun vendte tilbage til sit Barndomshjem ved Aa og Sø, lod hendes Fader, der, saa længe hans Datter sad bag Fængselsmur, ikke vilde hejse Flag paa den hvidmalede Flagstang i den lille Have, selv ikke ved Grundlovsfesterne, nu med Taarer af Glæde i Øjnene Dannebrog gaa tilvejs igen efter Aars Forløb. Og jeg kan tænke mig, hvor ivrig Karen efter de første Dages inderlige Samvær har udviklet de Planer, Fængselslivet havde fostret hos hende, for Forældre og Søskende, for Slægt og Venner. Hvorom alting er, en Maanedstid efter skrev hun mig til, at det, trods Slægtninges Villie til at hjælpe, viste sig umuligt for hende at faa Ønsket om at blive Sygeplejerske opfyldt, hvis ikke ogsaa hendes Foresatte ved Straffeanstalten kunde række hende en hjælpende Haand. Hun fik hurtig et gunstigt Svar. Nogen pekuniær Støtte ydede, som nævnt, hendes egen Slægt; Fængselselskabet og et til Straffeanstalten knyttet Legat gav et anseligt Tilskud, og navnlig blev jeg, som hendes Talsmand, mødt med den største Imødekommenhed ved det Hospital, hvor Sygeplejeuddannelsen helst maatte søges. Ikke blot fik hun derfra Uddannelsen frit, men ogsaa Kost og Arbejdstøj, og der udvistes overhovedet under hele Læretiden en sjelden Omtanke og Hjælpsomhed overfor Karen.

Hun svigtede da heller ikke vor Tillid, langt fra! Paa Kursuset vandt hun baade Lægernes Velvillie og de andre Elevers*) Sympathi, og efter at Uddannelsen var endt, blev der paa Grund af hendes Samvittighedsfuldhed, Ihærdighed og Dygtighed snart skaffet hende en Stilling som Sygeplejerske ved et Sygehus i landlige Omgivelser, hvor hun efter sine Anlæg og sin Afstamning kunde gjøre bedst Fyldest. Straffetiden havde saaledes, underlig nok, for hendes Vedkommende

*) Selvfølgelig fik disse intet at vide om hendes Fortid.

ligefrem været Overgangsledet til et højere socialt Niveau; men denne Medgang gik hende slet ikke til Hovedet, og der kom nu for Karen nogle lykkelige Aar, hvor hendes Gjerning opfyldte hende fuldstændig, og hvor Alt formede sig lyst og smukt for hende. I et af de mange taknemlige Breve, jeg i de Aar modtog fra hende, skriver hun om sit »kjære Sygehus«: »Her kan de tro jeg føler mig hjemme i den Klynge af Senge med levende Væsner, som alle betragte mig næsten som deres Moder og hengiver sig til mig med Tillid og Fortrolighed. Det er jo ogsaa stort, at have faaet mit kæreste Ønske saadan opfyldt. Skulle jeg saa ikke ogsaa være lykkelig? Men det er jeg jo ogsaa. Og taknemlig. Jeg har mange Beviser for, at Folkene her paa Egnen holde meget af mig. Jeg faar den ene nydelige Gave, omkring fra, efter den anden. Dog den Glæde, at tage imod en Gave er ikke saa stor, som den jeg har, naar jeg om Aftenen gaar rundt paa Stuerne og seer paa alle de smaa kære Børn, som jeg er betroet her i 6—7 à 8 Uger. Nu ligger de og sover saa sødt og jeg kommer til at tænke paa deres Forældre og paa mine egne kære og da er jeg lykkeligst.« I et andet Brev skildrer hun Naturskønheden paa Stedet og fortsætter saa: »Jeg gaar der ofte og nyder den friske Luftning og tænker paa, hvor fri jeg dog er og takker Vorherre for al hans store Kærlighed til mig, at han hjalp mig til fra mit trange Bur at svinge mig helt herop for at hjælpe og pleje hans syge Børn. Intet i Verden kan da gøre en saa lykkelig som Sygeplejen kan. Og at det virkelig skulde blive min Lod! Har jeg da ikke Grund til at takke?«

Med Karen var der foregaaet en betegnende Udvikling under hendes Fangeliv. Da hun efter et Aars Fængsel skrev det første af Brevene, var hun trods alt smukt og tiltalende i dette ikke kommen videre end, at Frihedslængslen dannede det ret stærkt fremtrædende Ledemotiv. Ganske vist var Følelsen overfor hendes Forældre levende og køn, og religiøse Tanker gjorde sig gældende, dog endnu hæmmede noget ved Manglen paa Forstaaelse af Forsynets Veje for

hendes eget Vedkommende; men overfor selve Straffen var hendes Opfattelse i det Hele bitter. Hun klagede over Tvang-
en, Ensomheden, den afskyelige Dragt, over, at hun maatte
nøjes med den lille Celle og Gaard, over, at Benaadning ikke
var at vente, og gjorde kun halvt modstræbende den Ind-
rømmelse, at hun havde faaet mere Alvor i Sindet og ikke
hørte noget slet, men en Del godt i Fængslet. Endnu i det
følgende Brev lød der Klager over Ting som Støjen fra den
store By eller den forfærdelige Hede, hun døjede under; men
nu begyndte tillige de smaa Lyspunkter i hendes Fængsels-
tilværelse at gøre sig mere gældende, og derefter tog Ud-
viklingen Fart. Fra Maaned til Maaned, som det ogsaa viser
sig i Brevene, blev Erkendelsen af hendes egen Skyld stær-
kere, samtidig med, at hun blev mere og mere taknemlig for,
hvad Godt og Gavnligt, der mødte hende under Fangelivet.
Deltagelsen for hendes Medfanger arbejdede sig frem, det
Religiøse blev stedse mere uddybet. Efterhaanden blev det
ikke Straffen, der trykkede, men Selverkendelsen og Selv-
bebrejdelserne. Hun blev redebon til at undskylde og for-
svare Andre, men dømme sig selv, og den Selvglæde, der
titter frem i de første Breve, havde i de sidste Breve fra
Fængslet veget Pladsen for virkelig Selvprøvelse og for varm
Erkendtlighed.

Det maa her betones, at Karen var Cellefange; thi havde
hun været Fællesfange, vilde hun næppe have faaet Ro til
en saadan Udvikling. Cellestraffen virker som Regel ikke
afskrækkende paa Kvindefanger, naar undtages særlig de
prostituerede Kvinder, for hvem Selskabelighed er bleven en
Nødvendighed. Medens Mændene fra Værksteder, Bygge-
stilladser osv. ere vænnede til at virke og leve i Flok, har
Tjenestepigen, der er glad ved at trække sig tilbage til sit
Kammer, eller Syersken, som Dagen igennem sider ene paa
sit Kvistværelse, ingen egentlig Gru for Ensomheden. Og
paa den anden Side har den ikke helt fordærvede Kvinde-
fange en naturlig Rædsel for det Selskab, hvori hun vil
komme, naar hun bliver Fællesfange, et Selskab, der ogsaa

i de allerfleste Tilfælde vil vise sig at være demoraliserende. Karens Udvikling er et talende Vidnesbyrd om, hvor gavnlig Cellestraffen kan virke, naar det gaar, som det skal. Jeg fik senere rige Beviser paa, at det ikke var et flygtigt Stemningsliv, der kun drog Næring af Ensomheden og Fængslets Orden og Ro, men maatte svinde hen paany, naar hun atter stod udenfor Fængselsmuren og Livets Krav og Fristelser meldte sig. Den Alvor, der var kommet ind i hendes Sind, stod sin grundige Prøve efter Løsladelsen og viste sig at have modnet hende til den ansvarsfulde Gerning som Sygeplejerske. Fra en foreløbig Stilling i denne Egenskab arbejdede hun sig frem til en endnu mere betroet Plads, stadig paa-skønnet og rost af Alle, der fik med hende at gjøre, stadig dygtigere og mere nidkær, og Alt tegnede godt for hende.

Desværre varede den lykkelige Tid ikke saa længe. Der var Tilbøjelighed til Brystsyge i Karens Slægt, og i Løbet af faa Aar mistede hun sin Broder, sin Fader og blev selv haardt angreben. Skønt hun blev godt og kærlig plejet, tog Sygdommen Overhaand, og en Jul fik jeg den sidste Hilsen fra hende. Inden mit Svar naaede hende, var hun død. Fra en Slægtning af hende fik jeg at vide, at mit Brev, som hun havde længtes meget efter, netop kom Dagen efter hendes Død. Jeg skrev i Svaret til denne Slægtning om den Af-døde: »Det er ikke mange Solstraaler, en Mand kan fange i min Virksomhed. Karen var en af dem, ja, den klareste af dem alle.«

Johan Grove.
